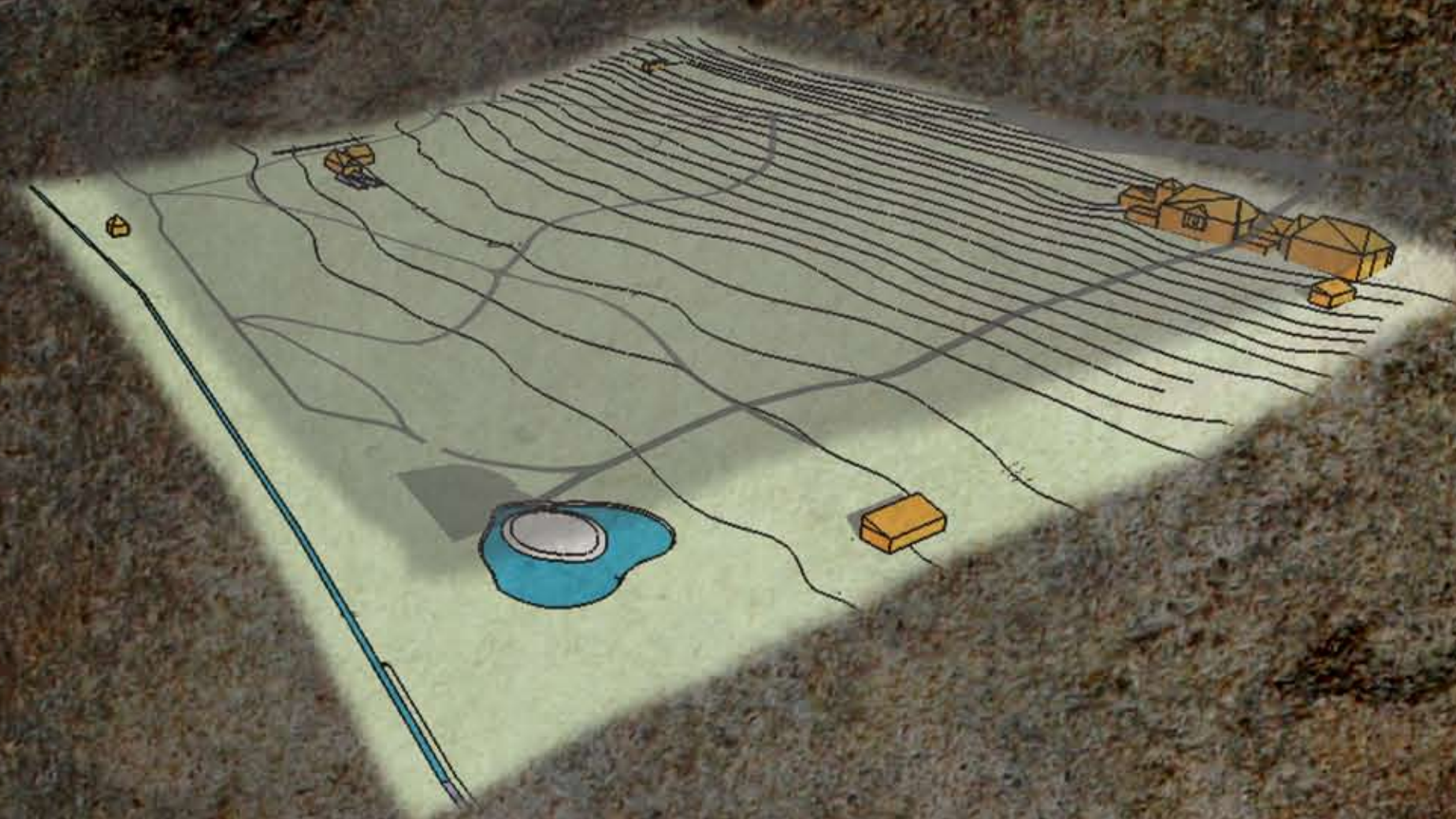

II. ANALÍZIS

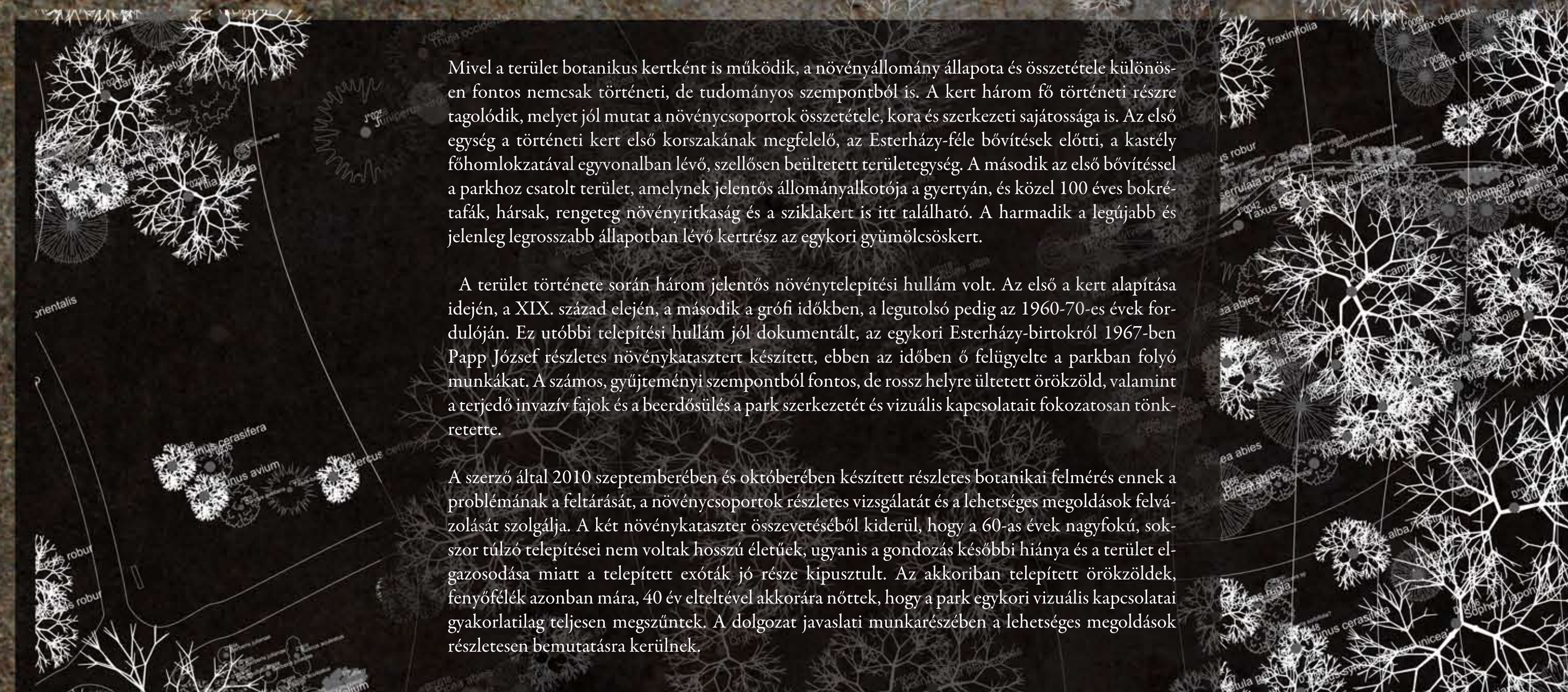
TÉREPVISZONYOK, ÉPÜKETEK, UTAK M=1:2000

AZ 1927-ES KATASZTERI FELMÉRÉS
A GOOGLE MAPS FEDVÉNYÉN M=1:2000

NÖVÉNYKATASZTER, BOTANIKAI ÁLLAPOTFELMÉRÉS M=1:2500

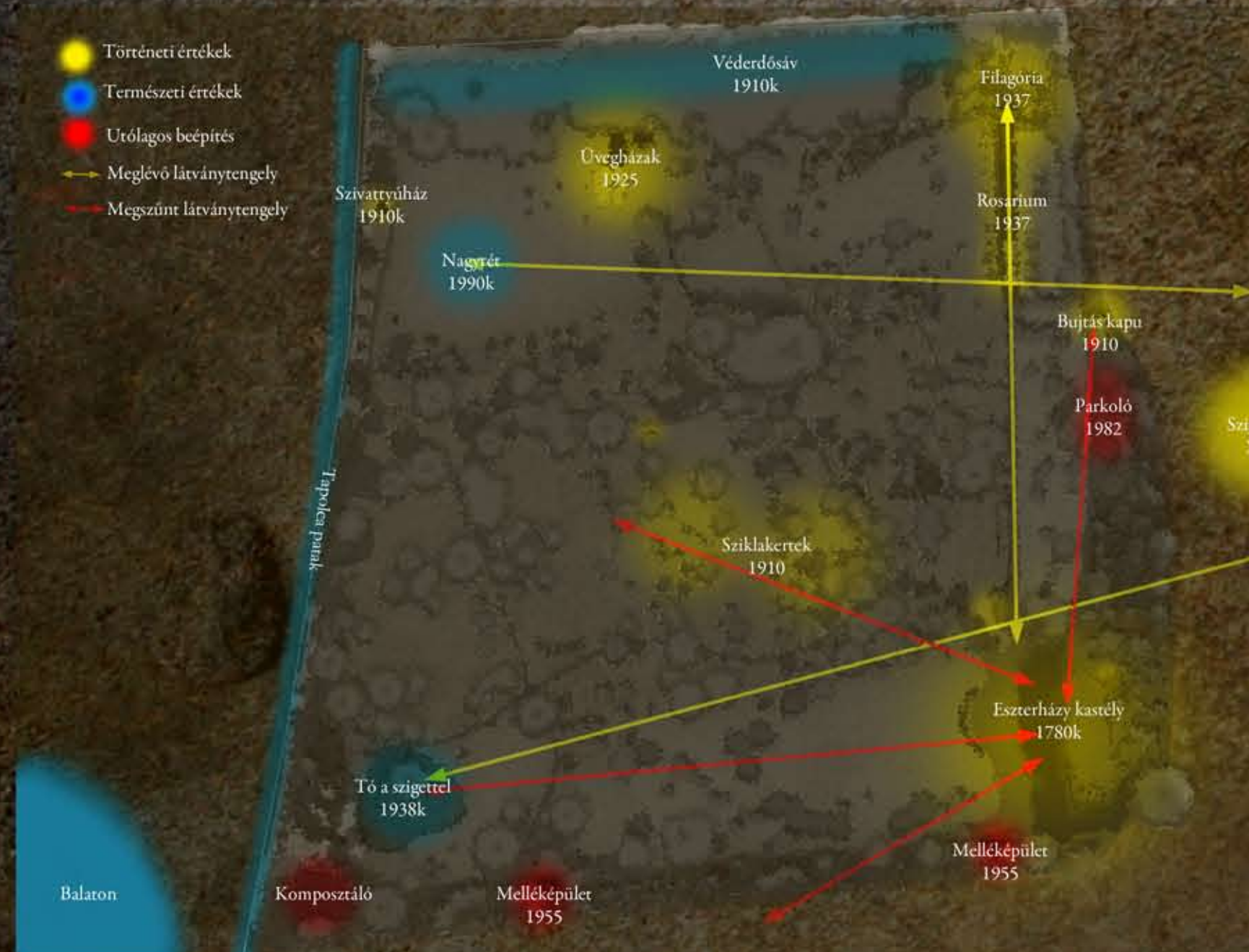

Mivel a terület botanikus kertként is működik, a növényállomány állapota és összetétele különösen fontos nemcsak történeti, de tudományos szempontból is. A kert három fő történeti részre tagolódik, melyet jól mutat a növénycsoportok összetétele, kora és szerkezeti sajátossága is. Az első egység a történeti kert első korszakának megfelelő, az Esterházy-féle bővítések előtti, a kastély főhomlokzatával egyvonalban lévő, szelvésen beültetett terület. A második az első bővítéssel a parkhoz csatolt terület, amelynek jelentős állományalkotója a gyertyán, és közel 100 éves bokrétafák, hársak, rengeteg növényfaj és a sziklakert is ite található. A harmadik a legújabb és jelenleg legrosszabb állapotban lévő kertész az egykori gyümölcsösöket.

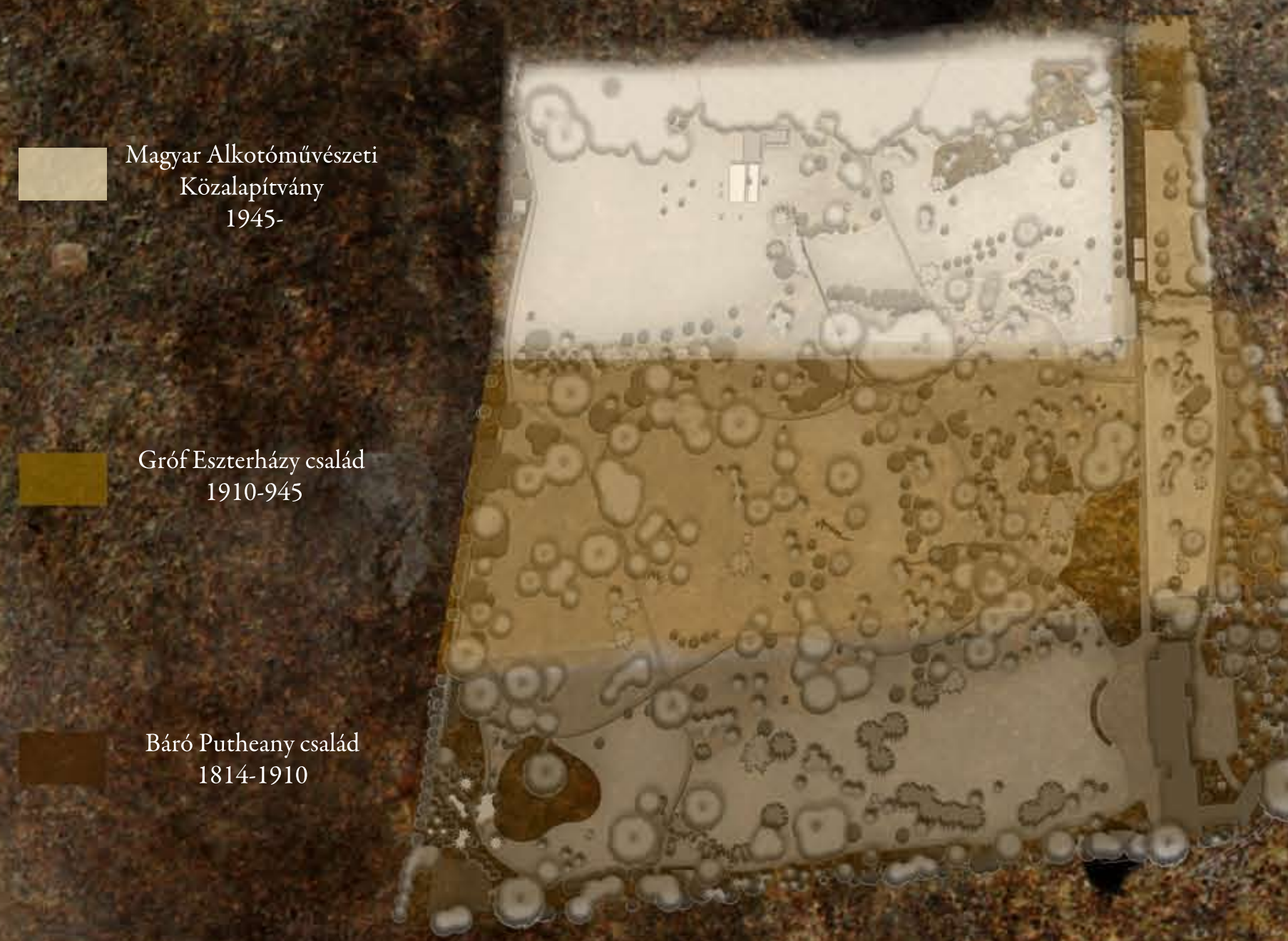
A terület története során három jelentős növénytelepítési hullám volt. Az első a kert alapítása idején, a XIX. század elején, a második a grófi időkben, a legutolsó pedig az 1960-70-es évek fordulóján. Ez utóbbi telepítési hullám jól dokumentált, az egykori Esterházy-birokról 1967-ben Papp József részletes növénykataszterét készített, ebben az időben ő feljegyelte a parkban folyó munkákat. A számos gyűjteményi szempontból fontos, de rossz helyre ültetett örökzöld, valamint a terjedő invazív fajok és a beerdősülés a park szerkezetét és vizuális kapcsolatát fokozatosan rontotta.

A szerző által 2010 szeptemberében és októberében készített részletes botanikai felmérés ennek a problémának a feltárását, a növénycsoportok részletes vizsgálatát és a lehetséges megoldások felvázolását szolgálja. A két növénykataszter összevetéséből kiderül, hogy a 60-as évek nagyfokú, sokszor túlzott telepítései nem voltak hosszú életűek, ugyanis a gondozás későbbi hiánya és a terület elgazosodása miatt a telepített exoták jó része kipusztult. Az akkoriban telepített örökzöldek, fenyőfélék azonban mára, 40 év elteltével akkorira nőttek, hogy a park egykori vizuális kapcsolatát gyakorlatilag teljesen megszüntették. A dolgozat javaslati munkarészében a lehetséges megoldások részletesen bemutatásra kerülnek.

ÉRTÉKKATASZTER, LÁTVÁNYKAPCSOLATOK M=1:2000

TÖRTÉNETI TAGOLÓDÁS M=1:2000

A JELENLEGI ÁLLAPOT ÉRTÉKELÉSE

A kastély főhomlokzata

Az egykori fő látványtengely

A látótörő nő szobra az egykori medence előtt

A tó a szigettel

A jelenlegi kert építményeinek nagy része 1910 és 1945 között, az Esterházyak idején épült. A déli kerítés határon és a kastély alapján kívül a korábbi időszakokban nem építettek egy építményt sem, az alaprajzi források is erről tanúskodnak. A következőkben a különböző objektumok részletes bemutatásra kerülnek. Egyes létesítmények, mint a sportpályák és a medence mára eltűntek, pontos helyük az előkerült alaprajzi források alapján azonban pontosan meghatározható.

Az építményeknek összesen 4 bejárata van. A legjellegzetesebb a főbejárat, a Bujtás-kapu, amelyen át a kastély gépkocsival is megközelíthető. Ez a neobarokk kapu 1913 körül, a kastély előtti átmenő forgalom a felső útra, jelenlegi helyére való terelésével egy időben épült. További két bejárati kapu található a déli kerítés mentén, a századon és ma is gazdasági bejáratok voltak. Ezen bejáratokhoz egy-egy gazdasági épület is tartozik. A déli kőkerítés megépítése az 1860-70-es évek fordulójára tehető, a kapuk kialakítása is ekkor történt, ezért kiemelt történeti értéket képviselnek.

A parkban található épületek közül, a kastélytól eltekintve, a legrégebbi az Esterházyak által építtetett szivattyúház, a sziklakert és az üvegház épületek. A déli kerítés mentén található épületek az 50-es években épültek, csakúgy, mint az üvegház második, nyugati egysége. Bár nem túlzottan régiek, ennek ellenére a raktárépületek illeszkednek a kert szerkezetébe, megfelelő nem zavaró helyen létesültek.

A legfontosabb probléma a történeti kert stílusjegyeinek számító kert elemek, átlátások, vizuális kapcsolatok és történeti értékek állapotának romlása. A szakszerűtlen végzett fenntartási munkák ellenére sem kisselelhető tovább bizonyos elemek teljes helyreállítása. A legfontosabb feladat az egyes objektumok létét fenyegető veszélyeztető tényezők megszüntetése, a felújítás lehetőségének megalapozása. A kert építmények közül a legrosszabb állapotban az üvegházak vannak, a probléma megoldását a minél gyorsabb felújítás jelenti, mielőtt az 1920-as években épült szerkezet visszafordíthatatlan károkat szenvedne. Megoldásra való probléma a sziklakert és a filagória közvetlen környezetében lévő növényzet kezelése, a környezetük rendezése, valamint eredeti stílusjegyeik restaurálása illetve rekonstrukciója.

A parkot három völgy felé tartó út osztja három részre, melyek megfigelhetőek a három fő történeti egységnek. Ezeket az utakat keresztirányú utak rendszere kapcsolja össze, létrehozva a tájképi kert kacsaringós, kétszáz éves elemekkel rendelkező útrendszerét. A kastély homlokzatának vonalában, az egykori Puteani-kertben találhatóak a legrégebbi elemek, az akkor telepített növénycsoportok között kanyarog az úthálózat, amely bár a XVIII. századi kiinduló állapot óta sokat változott, és a keresztirányú utak nagy része eltűnt, karaktere mégis a több száz éves rendszert idézi.

Mint minden tájképi kertben, a vízfolyások, vízfelületek a szigligeti kastélykertben is elengedhetetlen tartozékok voltak. A Tapoleca-patak, a Tapolecai-medence leghíresebb vízfolyása, a park nyugati határát képezi. A régebben a patakából táplált tó a kert egyik legfőbb értéke, romantikus hangulatú szigetről egykor fésztől látvány tárult a kastélyra.

A tó fenntarthatósága nehezen megoldható, de a leeresztő esatorna fenékszintjének mélyítése, a vízintéskor szabályozó műtárgy kiépítése, a meder kotrása, és az iszapréteg eltávolítása jelentősen javíthatja a tó vízminőségét. A felszín alatti mesterséges vízrendszerek, öntözőberendezések és ciszternák felújítása a nagy terpesés okozta króziós, valamint a megfelelő vízellátás biztosításával az öntözési gondokat is megoldandó. Mindkét rendszer hozzátartozik a park történetiségéhez, felújításuk ezért a történeti tájhasználat visszaállításáért is fontos.

Az egykori kertészlak és az üvegházak

A rózsza sétány burkolata

A filagória és a rosarium

A Bujtás-kapu

LEHATÁROLÁS M=1:5000

Szigliget a Tapolecai-medence települése, 1950 óta Veszprém megye része, a Balaton északi partja és a 71-es főút között található. A kastélykert a település északnyugati végében, a várhegy aljában létesült. Jelenleg az ingatlan oszlatlan, Szigliget 2-es helyrajzi számú telken helyezkedik el. A kastélypark 9,2 hektáros területét délen és keleten egy történeti jelentőségű terméskő falrendszer, északról pedig az 1930 körül létesített véderdősáv határolja. A nyugati oldalon a Tapoleca-patak képez természetes határvonalat.

MŰEMLEK- ÉS TERMÉSZETVÉDELLEM

A kastély 1958 óta országosan védett műemlék. Mivel a park a kastélyval azonos helyrajzi számon van, a műemléki védelem a park teljes területére kiterjed. A műemléki jegyzékben a kert nem szerepel történeti kertként, csupán a kastélyhoz tartozó műemléki környezetként.

A terület mai neve Szigligeti Arborétum. A botanikus kert funkció utóbbi 50 évben történet megerősödésének oka, hogy a Szigligeti Arborétumot 1954-ben természetvédelmi területé nyilvánították, 1997-ben pedig fokozottan védett természetvédelmi státust kapott. Az 1954-es védetté nyilvánítást megelőzően az OKTH megbízásából bizonyos Baldóczy mérnök kereste fel a parkot, hogy megtekintse és leltárba vegye az értékeket: megállapítása alapján a park rendezettségére akkoriban csak a Margitsziget-hez volt fogható.

A Balaton-felvidéki Nemzeti Park által kiadott természetvédelmi engedély nélkül a területen semmilyen beavatkozás nem végezhető, ezt a helyreállítás során figyelembe kell venni. A jelenlegi helyzetet, a terület botanikus kert jellegének erősségét jól mutatja, hogy a legutóbbi, 1999-es erdészeti felmérés a történeti értékeket súlyosan elnyomva pusztán a természeti értékeket vonultatta fel, a nagyrészt örökzöld szegéllyel való körülültetését javasolta.

